

FITXA PER LA MONCADAPÈDIA / ARXIU DE MEMÒRIA POPULAR

	Nom/Cognom	Paquita Albiach Alós, 'la de l'Oli'
	Data de naixement	Dijous 15 de setembre de 1927
	Títol	<i>Paquita 'la de l'Oli', una vida cara al públic</i>
	Data i lloc de l'entrevista	Dimarts 5 de novembre de 2019, casa de l'entrevistada
	Equip entrevistador	Etnograma (Laura Yustas, Nelo Vilar)
	Link	https://youtu.be/QbBA9N80REE
	Extracte	https://youtu.be/-qU5Daci-dE

Paquita ens sorprèn amb un caràcter melancòlic i sorneguer a la vegada, parlant amb franquesa i sentit de l'humor. És una entrevista curiosa en la què es toquen temes que no havien eixit fins ara com les excursions a la platja o com era tindre una tenda d'ultramarins després de la guerra. Agraïm moltíssim a Paquita el seu temps i tot el que ens ha contat, i també a el seu fill Pep que ens va acompanyar en l'entrevista i va participar de la conversa. Gràcies als dos!

Sinopsi:

Paquita Albiach Alós, més coneguda com Paquita 'la de l'Oli' (1927) ens parla de la seua vida, singular perquè va heretar el negoci familiar, una tenda d'ultramarins per la que passava mig poble. En la seua explicació hi ha anècdotes divertides, d'altres tristes i també algunes curioses. La tenda familiar s'abastia de tot tipus d'animals, menjar, objectes d'ús diari... així que pràcticament sap fer qualsevol cosa. A més a més, ha estat activa en associacions i s'han mantingut en contacte directe amb una gran part de Moncada.

Resum / Transcripció:

Bueno, lo primer que li hem de preguntar és com li diuen.

Paquita.

Paquita què?

El apellido o l'apodo?

Sí, el apellido.

Albiach Alós.

I l'any que va nèixer?

El 15 de setembre de l'any 27.

Ja són 92 anys.

92 anys recien fets.

Però que porta molt ben portats.

Home, no he anat a treballar a ningún puesto, però en casa he treballat lo meu. Perquè ací teníem tenda, i teníem serraure i criàvem porcs. O siga que treballar he treballat. De hecho de jornal no n'he guanyat, però treballat he treballat lo meu.

Els seus pares eren d'ací.

Els meus pares d'ací.

I els abuelos i tots.

Els abuelos, tots, i els antepassats i tot. Jo volia tindre família fora... que en València tenia ma mare unes cosines germanes, en el carrer de Cadis vivia una i en el carrer de... com se diu ixe carrer, una vegà passes el carrer de Cadis: carrer de Russafa. Ahí vivia un cosí germà de ma mare que era padrí de ma mare i además era cosí germà.

I els malnoms mos pot dir?

Carsins. Els malnoms eren Carsí. Jo tinc de apodo "Paquita, la de l'Oli" i "Paquita, la de Masso". De la part de mon pare "de Masso" i de ma mare "de Oli" perquè tenien una tenda i el oli d'elles era el fort de la tenda. Abastir a les monges, abastir a... M'auela era una senyora, eh. Trinidad, la de l'Oli.

D'on durien el oli. Ho sap?

No ho sé, això no ho sé. Però tenien uns bidons allí on la tia Trini, una germana meua que ja s'ha mort, ahí tenia uns bidons verds que aplegaven allí dalt. Amb l'aixeta traïen el oli. I mon pare tenia forn de calç.

Forn de calç!

Forn de calciner. Allí en el secà estaven els forns. I en calç...

I es dedicava a fer calç?

Sí, hi havent 'pedreres' que se diuen encara i les feien a trossos i les coïen i d'ahí traïen la calç pa pintar.

Clar, home, s'emblanquinava tot. Ai, què curiós. I no eren llauraors?

Bueno, mon pare llauraor no era, el ofici d'ell era calciner, després ja se posà en la tenda que la tendera era ma mare... Ma mare tota la vida estigué en tenda, sa mare ja la tenia, i ja posaren tenda ací en esta casa.

Eren ultramarinos.

Ultramarinos, sí. Después la tinguí jo uns anys. Bé. No he anat a treballar, no cobre. Bueno, sí que cobrava, veritat? Me pagaren... me digueren, una consogra meua, la mare del meu gendre, que pagaven a les que no havíem cotitzat, que se dia una pensió 'no contributiva'. Jo m'apuntí i m'ho arreglí.

Vosté si va náixer en l'any 27...

El 15 de setembre de l'any 27.

Vosté aniria a escola encara antes de la guerra.

Poc. A escola no. Aní més a les monges -bueno, igual té les monges-. Que ací hi ha un convent de monges... que ara no van alumnes, veritat? Crec que no.

Pep-. A les monges d'ahí de les Franciscanes, no?

Paquita-. Sí, a les Franciscanes.

Pep-. Que està ahí propet de l'ajuntament.

Paquita-. Està al costat de la iglésia.

Ara jo crec que no hi ha... Clar, està tocant la iglésia, sí.

Paquita-. Al costat de la iglésia.

Clar, té un claustre molt bonic.

Paquita-. Estaven les escoles nacionals, sí que n'hi haven. Bueno, les feren un poquet de temps antes de la guerra. Ixes grans que hi han... les escoles nacionals estaven a on estava el Quartel de la guàrdia civil. Ai, és que no sé com explicar-ho. Pujant a l'ermita a mà dreita estigué uns anys els quartel de la guàrdia civil.

Ahí és on la música. On està el Conservatori.

Paquita-. Sí, el Conservatori. Ahí sempre hem dit 'les escoles noves'. Les feren en l'any... no sé si era el 36.

És possible, en la república.

Pep-. Crec recordar que les feren en el 33 [5 min.].

Paquita-. O en el 33.

Pep-. No estic segur, crec que sí que era en el 33.

Paquita-. Però davant d'a on estava el Mercadona antes, ahí tamé hi haven unes escoles. Jo no aní mai a les escoles, sempre aní a les monges. Però me'n recorde que estaven ixes escoles. Bé.

I vosté vivia per allà, vivia per aquella zona?

Jo vivia... era molt xicoteta quan vinguí a viure ací [al barri de Sant Miquel], però ma mare i la meua abuela vivien en els quatre cantons. I m'auela paterna vivia en el carrer del Negre. De m'auela... de les atres no perquè ma mare era fadrina quan se varen morir: en tres mesos se varen morir sa mare, son pare i un germanet. Abans era se veu que aixina. Què pesat, eh? I nada.

Bueno, lo que recordará és la guerra supose.

Poc me'n recorde. Poquet. Jo me'n recorde quan bombardejaven en el Grau, que hi havien uns reflectors i ací davant, ací davant de casa al cantó hi havia un refúgio, que se passava per tot el carrer de Sant Miquel a l'atra banda. Ma mare no volgué entrar mai.

Bueno, ací no van bombardejar tampoc, no?

Bueno, però jo tampoc anava. Si açò era tot de terra, si hagueren tirat una bomba haguera volat tot. Estava allí on està Maria la de Vinalesa i eixia al costat del Pato. Tot el carrer este, este pròxim carrer se diu de San Miquel. Que hi ha un Sant Miquel de taulellets a mitan carrer. I bé. Però jo vinguí ací i ja tindria 3 ó 4 anys.

Clar, la seua família no va patir per la guerra.

No, mon pare no. Era molt vividor. Mon pare amb un home d'ací al cantó, el tio Francisco -que tu no el conegueres, el pare de les Figueres-, agarraven els animals i se n'anaven per Altura o per Marines i venien carregats amb oli i amb farina. Sí. No patírem. A vore, no triomfàvem, però fam no ne patírem. Mon pare era vividor. Era calciner, t'ho he dit antes ja, veritat? És que no me'n recorde a vegaes. Que en el secà encà estan alguns fornets, no?

Pep-. Per l'avinguda de Daniel Comboni. Pujant a l'esquerra. A l'esquerra encà hi han fornets de calç.

Paquita-. Ahí se diuen els 'fornets de la calç'. La ruta que tenen. I mon pare era això. Coïen calç, feien la pedra que està el secà ple de... llevaven la pedra i la coïen la pedra i eixia calç. I mon pare de jovenet anava per... coneixeu Albuixec i Massalfassar?

Ja ho crec, ja ho crec. Sí.

Pues mon pare de jovenet anava en un burro, amb dos sàries aixina, quan eren festes en els pobles a vendre calç. L'ofici era calciner.

Clar, era quan s'emblanquinava.

S'emblanquinaven les fatxaes. Pues sí. I ma mare treballà una temporà en la fàbrica de la seda, de cucs. És que tamé hi ha una fàbrica de seda que fabriquen els trages i tot això, ahí eren els cucs, que feien la seda.

Ah, i la seda se la feien ací tamé?

Clar. Allí en el carrer de Ramon Villarroya ençà està la fàbrica, lo que passa que em pareix que ja no va, veritat?

Pep-. Bueno, està funcionant poquet, però encà se fa alguna cosa.

Paquita-. I ací on dic jo, ací era de cucs. Que eren d'uns judíos. Eres judíos els amos. Que tenia una filla que li dien Sara, del temps de Manoli. Li tragueren una cançó i tot.

Pep-. Però els cucs se criaven en la mateixa fàbrica?

Paquita-. En la seda? No té res que vore **[10 min.]**. Els cucs se criaven a on està la loteria, ahí estava la fàbrica de cucs. I después a l'atre carrer estava la de la seda ja de trages de llauraora, de València i tot això. Però ja te dic que jo no aní mai.

Sa mare sí que va treballar entonces ahí?

Paquita-. Ma mare treballava en la fila, que eren a on estaven els cucs. Joveneta, encavant ja no anà a treballar.

Sí perquè en esta ciutat hi havia molta indústria. Estaven els mistos, estaven els sacs...

Estava San Diego. Bueno, San Diego casi estava en Alfara, però bueno, és lo mateix, de Moncà treballava molta gent. La conserva, la dels sacs que està allí en l'estació i la de la seda que diem ixa. Però jo era molt joveneta quan se va morir ma mare i en mon pare no aní a treballar a ningun puesto. Jo sí que volia anar.

I la va ficar a la tenda?

Sí, estava a la tenda. Quan la heredà mon pare la agarrí jo, però ja escomençaren a ficar súpers i tot això, supermercats, i les tendes no hi ha veritat? No en queden.

Pep-. Més especialitzades ara: fruteries, carnisseries...

Paquita-. Sí, però mosatros teníem prou. S'estilava anar les dones 'a la ratlla'.

'A la ratlla' què és?

Era entonces aixina, la època era aixina. Hasta que no cobraven els hòmens no anaven [a comprar], m'has comprés? Vivir a la ratlla. Venien a per fiat les dones. I el abuelo era molt just. Sempre mos feia: "no apunteu res de més, eh!" Quan venien les dones les trèiem el compte... en el pes i això mon pare era molt just. Tinguérem molts anys perquè ma mare ja era tendera. En casa de m'auela ja tenien tenda.

I hasta quan va treballar la tenda?

Jo? Hasta quan, Pepe? Hasta que nasqué Cristina, no?

Pep-. Any 70... 69-70.

Són anys tamé. No va estar parà, no.

Pep-. Bueno, ma mare és que era molt negocianta. Era una botiga, un ultramarinos que n'hi havia entonces i ella a més ella també se buscava un poc la vida i venia camisetes i...

Paquita-. Sí, jo aní a Lanás Aragón una vegà amb una tia meua que anà a comprar l'aixovar dels fills i jo dic... demaní gènere i ací el venia. I encavant ja el venia bé i ja anava jo, anava a Lanás Aragón. A l'almacén de Lanás Aragón. M'ha agradat el comerç.

Ja venia d'herència, no? Son pare era negociant...

Paquita-. No, ma mare era més negocianta, mon pare el ofici d'ell era calciner. I ma mare en sa casa havien tingut tenda tota la vida. I ací raere tenien una casa que ara viu, bueno vivia, la meua germana que ja s'ha mort. I ahí criaven animals, tenien animals i allí els criaven, però ells vivien en els Quatre Cantons. Allí davant del forn. La casa d'enfront. Coneixes el carrer? Jo sempre me'n recorde quan passe per allí.

I vosté venia... deia que tenien porquets i els venien davant?

Sí, criàvem porcs. I una vacuna. Però la vacuna era el papà perquè quan criava jo no volia saber res [risses]. I el papà s'encarregava. Per cert que ahí criàvem mosatros quatre o cinc porcs i n'hi havé una vegà que mon pare els diumenges dinava en el casino i mosatros se quedàvem i fèiem el pastat, i una vegà me plantà cara un porc. Me se va empinar. La tia se n'anà

correguent a cridar a l'abuelo. Què susto. Hi havent quatre o cinc cerdos grans. No era cuidar-los assoles, era enjaçar-los, saps lo que és això?

Sí, ja ho crec, en ma casa teníem un matxo i l'haviem d'enjaçar també, fer-li el llit.

Un matxo, pues porcs. Mosatros tiràvem cabassos d'arena. Entrava l'arena de la mar allí a la porta i a cabacets la entràvem dins de casa. I entrimentres menjaven els tiràvem... casi sempre feia mon pare això **[15 min.]**. En després venia l'home que els comprava que era el pare d'estos que tenen Mercadona, com es diuen? Roig. Son pare. Amb unes polaines que aplegaven al genoll. Però ixe home era aixina. Un tio grandot. I se ficava dins de l'estable amb fem hasta els tobillos.

Clar, el fem l'havien de traure també.

I veníem els porcs. I en acabant te tocava *[inintel·ligible]* una bacona. Jo no volia saber res quan criava, però al papà li agradava. Gallines. Me fiquí una vegà 100 pollets. De un dia! I els vacuní al ull a tots. Sí senyor. Tu no te'n recordes, Pepe?

Pepe-. Sí, clar que me'n recorde.

Paquita-. Però si no fóra per el meu home no cobraria. Mon pare feia "de lo que cobre el teu home te sobrarà". No he treballat mai fora de casa, això sí.

I lo que mos deia de la serra, a què se referia?

Paquita-. Ah, que veníem serra i maderetes... i carbó que el teníem allà fora.

Pep-. Explica-los perquè se venien maderetes i això, per a què.

Paquita-. Pa guisar. Que les dones no guisaven amb maderetes?

Clar, clar. Foguers de serra.

Paquita-. Foguers de serra, però les maderetes eren, en la serra hi havien unes... que desperdiciaven de lo que fóra i se venien maderetes ací, venien les dones: "una pesseta de maderetes". Feien el sopar, que farien uns perols... d'aquella manera. Mosatros ja guisàvem amb carbó. Encabant ja vingué el petróleo. En acabant ja vingué el gas. Tot ho he tocat això jo. Bé.

Bueno, pues temps lliure no tindria molt tampoc perquè la tenda...

Poc, poc. És que no n'hi havia res a on anar! Abans només esteava que el dissabte de vesprà solíem anar a vore els cartelets, lo que feien en el cine a l'endemà. I el dumenge al cine i encabant fèiem un passeget per la estació i a casa. Ja s'havia acabat, ja no hi havia més festa.

Vosté treballaria dissabte i tot.

Sí, sí. En la tenda se treballava dissabte i no tancàvem pa dinar. Estava obert, com vivíem ací la tenda la teníem ahí... Però no se comprava tant com ara, se comprava més poc. Les dones no gastaven lo que gasten ara. Hui si no estigueren els súpers les tendes no donarien a basto. A mi és que m'agradava i al papà [el seu home] tamé li agradava.

I tenia temps per a tindre la tenda i criar a tots els fills i tot?

No me donaren faena. Anaven a escola. Paquita, ell i la germana. Dos germanes que té, veritat fill?

Pep-. Sí donàvem faena, era pesat, no?

Paquita-. Bueno, però no és... Faena... pues llavar-vos la cara i fer-vos el monyo, posar-vos el esmorçaret i quan eren més xicotets acompanyar-los. Quan anaven al Patronato, veritat? Tu no anaves al Patronato de xicotet?

Pep-. Sí, però recorde que me costava anar...

Paquita-. No volia anar.

Pep-. Entonces aní dos anys ací al que és l'antic Oltra. Perquè me tenia que portar al braç perquè jo no volia anar...

Paquita-. Ah sí!

Pep-. ... i ací estava més prop [risses]. Vinga la patada.

Paquita-. Bé. Quan tu eres xicotet ja estava el Patronato, veritat? El Patronato feren molt bé de ficar-lo ací en Moncà. El ficà un retor que teníem que li dien Don Jesús Pla. Sí.

Don Jesús que después va ser obispo.

Sí.

Sí, tenim notícia d'ell, clar.

Jo me'n recorde de Don Jesús, me'n recode molt **[20 min.]**, perquè jo no sé quina promesa fiu que en acabant no me'n recordava. I jo... pues jo he fet una promesa a un sant o atre... I anava allí a ca Don Jesús que tenia la casa en el Mercat vell. I ell me feia "no patisques que no passa res". I jo... atra vegà "Don Jesús... -No t'he dit que no patisques? Jo carregue amb tota la teua responsabilitat!" [risses]. He sigut un poquetet romancereta jo [risses], pa les coses. Eh, fill?

Pep-. Sí, podem dir que sí.

Paquita-. Tinc uns fills molt bons, gràcies a déu. (...) Ma mare es morí d'un avort, pobreta. Después mon pare se casà en una germana que era fadrina i als cinc anys se va morir tamé. O siga que estàvem destinats a viure sense mare.

Pep-. Antes pareix que era costum, no? Bueno, costum tampoc...

Paquita-. Sí, era com si fóra un dret.

Pep-. Hi han casos que l'home enviuda i la germana si està soltera... hi ha molt casos que s'han casat, encara que hagen mort després. Vosotros coneixereu alguno.

Sí, coneixem uns quants.

Pep-. És que l'atre dia ho comentàvem amb uns amics.

Paquita-. Era aixina. Quants anys han passat, senyor. S'ha passat de tot. Ha fet aire, ha plogut, ha fet calor... I hem anat enrotllant-se. Jo no me queixe, eh, no ha sigut de rosses perquè he tingut molta obligació. Una germana meua que s'ha mort... quant fa? Fa poquet, la tia... mes i mig. 3 anys menos que jo tenia. I un germà que ixe encà viu, tinc 8 anys jo més que ell. És soltero. Té la casa, mira, per ací se passava a la casa d'ell, ahí al girar. El meu germà estigué 36 anys en Suïssa.

Ui, pues també era aventurero.

Paquita-. No, bueno... era aventurero el tio? No.

Pep-. Jo diria que sí [risses].

Paquita-. Se n'anà a Suïssa 36 anys, però venia prou. Està soltero.

Pep-. Encara és aventurero.

Paquita-. Molt bona persona és tamé. La meua germana que no fa molt que s'ha... mes i mig, tenia 3 anys menos que jo, però patia del cor.

Pep-. Sempre anaven juntes les dos. Sou dos persones que no us havíeu separat mai.

Paquita-. Mai.

Pep-. Ma mare viu ací i ma tia viu en el carrer este, Roger de Lauria. Tres cases més cap ací, és a dir que han viscut... [inintel·ligible] Ara que estan les dos viudes pues eixien a caminar i tal. Tamé era baixeta com ma mare, igual. A vegades les confundien.

Paquita-. Se n'anàvem a rodar carrers, a caminar... He tingut bona vida gràcies a déu. Bueno, no ha tingut molta sort, ni molta llibertat perquè faltava lo principal. Però bé, mon pare era prou... era... serio era l'aüelo, veritat?

Pep-. Jo el recorde serio.

Paquito-. Mosatros en guerra, per ser la guerra, ací al cantó vivia un home que li dien 'el Tio Francisco', el pare de 'les Figueres'. I agarraven els carros i els animals i se n'anaven per ahí per Altura i per Marines i venien carregats amb oli, amb farina... no hem patit mai. Mon pare era vividoret. El aüelo. Els atres no els coneguí jo. Però de m'aüela sí, la mare de mon pare.

Pep-. Com li dien?

Paquita-. Rafaela.

Pep.- Rafela.

Paquita.- Rafela. Me volia molt a mi, perquè jo l'acompanyava molt a l'església. I la tia a vegades s'alçava la roba i li ballava, i m'aüela li feia: "desvergonyida, eres una desvergonyida".

Aquella... La meua germana és molt bona, eh, ojo, Déu que l'hasca perdonat. Però no me semblava molt a mi en ixes coses; era més alegre que jo, jo he segut molt séria tota la vida. I tat, Pepe? [risses] **[25 min.]**

Pep.- Més que séria, no ha segut massa xirigotera.

Paquita.- La meua germana ha segut més alegre, donava més alegria. Donava més alegria, pobreta. Me fa falta, saps? Tenia tres anys menos que jo.

Pep.- Jo me'n recorde, mamà... això del casino que deies que n'hi havia ahí a on està la ferreteria...

Paquita.- Ahí n'hi havia un casino.

Pep.- Perquè d'això jo no sé si me'n recorde.

Paquita.- No me'n recorde... era musical. Era un centre musical.

Pep.- Ahí al carrer Sagunt, no?

Paquita.- Dalt de la ferreteria. El casino se dia el Gurugú. Però ahí hi havia un lletrero que posava “Centro Musical”; ahí estava la música. I quan jo era joveneta ensaiaven pa anar al certamen a València, i donava un gust estar assentà a la fresca... Com no passaven cotxes ni passava res. Ahí ensaiaven i ahí t’adormies a la fresca. Ahí dalt de la ferreteria, que ara han fet pisos. Els pisos han mort moltes coses, eh? Molts edificis i moltes coses.

Antes se vivia al carrer molt, ara s’ha acabat.

Este carrer com se diu, ho saps?

Este carrer és el carrer Colón.

El carrer Colón. Este d’ací, Roger de Lauria, i este Sant Miquel. I el atre de dalt, Ramón Villarroya. I l’atre gran, de Barcelona.

Pep.- El carrer Barcelona se deia carrer de Dalt, no?

Paquita.- Carrer de Dalt, díem. Pero era Ramón Villarroya. Però sempre díem el carrer de Dalt.

Açò com a barri no té un nom?

Les Eres.

Ah, açò és les Eres, clar.

Perquè al final del carrer hi haven eres de trillar forment. I se dien les Eres.

I hi havien festes del barri?

Sí, a Sant Miquel. Encà li la fan, la festa. Encà li la fant, vitat Pepe?

Vostés no tindrien temps de ser festeres.

A mi me tragneren dos o tres vegades pa ser de la Puríssima, i em fiu aixina mon pare: “tu digues que tu no pots”, que havies d’anar a les reunions, que havies de fer no sé quantos; i com jo era la major pues jo feia falta en casa. I me quedí en les ganes de fer-la. Però n’acabant fiu la de la Mare de Déu d’Agost, però de les casaes. A mi m’ha agradat la iglésia sempre; quan era joveneta era d’Acció Catòlica. Ho heu sentit nomenar, no?

Ací l’Acció Catòlica era molt forta, clar. Vam entrevistar a Maria Lluesma...

Encà està una insígnia per ahí rodant.

Vam entrevistar a Maria Lluesma, la dona de Pepe Casany, i mos va contar...

Ah, sí; a això ja no estava jo, quan ella era presidenta ja no estava jo.

Ella és més jove que vostè.

Sí, ella és més jove que jo, més joveneta que jo, sí. Però tenia una germana que li dien Conchita, que vivia ahí al cantó. I l’home, que és Casany...

Que tenia un taller de bicicletes.

Sí. Que és artista tamé.

És artista, ja ho crec. Imita al Titi... [risses]. Sí, és molt graciós.

Però sí, bones persones. Maria és bona xica també. Ella tenia dos germans; tu els coneixies? No. Paco, que anava a l'horta. Era llauraor, a collir taronja. I Pere. Pere, que li dien a l'atre germà.

I què feien en l'Acció Catòlica? Quines activitats feien?

Pues mos feien xarles... Ara no me'n recorde exactament de què. Pero mos feien xarles, i allí pues anàvem... allí en el carrer de Lluís Vives, que ara està de pisos, allí a vora el centro, i anàvem de vespraeta i mos feien xarles.

Pep.- Ahí ja t'havies casat?

Paquita.- No, era fadrina.

Después de casà ja no anava.

Jo ja no [30 min.]. Después de casà jo ja tenia obligacions. Bueno, també vaig ser de l'associació de... com se diu? Com si fóra las Amas de Casa... Asociación Mujeres para la Democracia.

Ostras!

No ho sabies?

No ho sabia.

Encara crec que està.. O ja no està? Anàrem a molts puestos. Sí, érem Mujeres para la Democracia.

Pep.- Ara se diu [Mujeres en Igualdad](#).

Paquita.- Quan jo estava se dia Mujeres para la Democracia. Anàrem una vegà a l'Ajuntament de València i el vàrem vore tot. Bé, dins de lo que cabia, bé.

I quines activitats feien?

Pues activitats ninguna, anàvem allí al centro i mos parlaven. Xarles, conferències, coses aixina.

Pep.- Sí, sí que feien alguna excursió, veritat mamà?

Paquita.- No me'n recorde, fill.

Pep.- Sí, alguna excursió sí que fèieu. I a vegades venia... féieu una xarrà... no me'n recorde... Pues quan venien les eleccions pues anaven els candidats, i les dones les preguntaven pues el que creien convenient. És que això és prou recient, no mamà? Això tampoc és...

Paquita.- No me'n recorde exactament, fill, ara.

Clar, això ja seria en democràcia...

Pep.- Sí, això pot ser que fóra els anys 90... [es va constituir en 1992, i en 2007 va canviar el seu nom a Mujeres en Igualdad].

Paquita.- N'érem prou, n'érem prou, com el poble no era... no hi haven tants habitants com ara... Però n'érem prou. I era de vespraeta. ¡Qué tiempos!

Pep.- Tamé se n'anàveu a Burjassot, de festa.

Paquita.- Ah, mira! Mo n'anàvem amb una amiga meua, que morí molt jove, pobreta. Ací no hi hava res. I agarràem el tren i se n'anàem a Burjassot. A una terrassa que feien ball. Pues

anàvem a l'estació i agarràvem el tren, i antes de pujar miràvem a vore si veíem a alguna que mos coneixia. Ah collins!, una vegà que agarràrem el tren pa vindre a casa, ahí al cantó vivien dos germanes que la una era vídua i l'atra era fadrina, i eren sastresses. I pujaren en el tren; pujàrem mosatros i elles es veu que venien de València: "vosatros d'a on veniu? -Ai, pues hem anat a Burjassot". No sé quina mentirà diguérem que no se la cregueren. Bueno, pues vinguérem a casa, i en quan en quan mos enviaven a comprar fil... Ahí a on està la carn de cavall, ahí hi havia una paqueteria. "Ai, mosatros no anem. -I me feien: Pues li ho diré a ton pare, que pujares en el tren". I a sa mare de la meua amiga igual. Mos tenien aixina, i ja no teníem més remei que anar. Què coses, eh? I no fèiem res: anàrem a una terrassa que hi havia grandíssima, tot al descobert i allí ballaes. I jo no sé ballar, jo no he ballat mai. No sé, no he ballat mai. Vaja. Era molt diferent el temps de antes al de ara. Ui, agarrar el cotxe d'ací, que parava ahí al cantó, o agarrar el metro, el tren... ai, havies de mirar algú que te mirava que pujares en el tren. Però no te dic que eixes, pues no mos feren xantatge temps. Arribat un dia li dic: "pues ves i dis-li-ho, jo no vaig a pel fil. Ves i dis-li-ho a mon pare, corre". Colló, pues no mos xantatgearen". Però bé, ja veus.

Ja veu què innocent.

Home, jo no sé ballar, no he ballat mai. I el papà tampoc.

Pep.- Mira, se juntàreu dos bons.

Paquita.- I abans ballava, la gent. Jo no, jo no he ballat mai. Però una vida normal.

Bueno, normal treballant moltíssim...

Bueno, en casa he treballat... Sueldo no ne tenia. Ni he tingut... Bueno, vellea m'arreglí la no contributiva. Per una consogra meua. La meua consogra, que està amb la meua Paquita. Eixa dona me digué: "arregla-t'ho que estan arreglant-ho, pensions no contributives". I quan ja cobrí del papà ja me la llevaren, ixa [35 min.]. No me queixe, he tingut una vida, pues... el pla i el cel, però no me queixe. Que n'hi havia de millors: sí, però... Tamé ne hi havia de pitjors. Mon pare era un caràcter que jo tenia amigues que: "ai, hasta que no vinga no sé quina collita no me puc fer el abrigo". O: "no me puc fer sabates". Mon pare quan ho necessitàvem... L'aüelo tenia diners, i tat, Pepe? Se navegava molt les hipoteques, amb la gent. Cobrava de les hipoteques, ell. Sí. Ma mare pobreta se va morir als 41 anys. Jove del tot. Mira-la, ixe [retrat] xicotet. Les dones dien que era molt guapa... Era molt guapa, dien. Tenia una dentadura... Es morí als 41 anys i no li faltava res en la boca i unes dents més boniques. Ella treballà en la Filà, ahí en els cucs. Eren tres germanes i dos germans que s'han mort ja tots.

I era millor anar a treballar a una fàbrica?

Home, segons. Estava la fàbrica de l'acera [vol dir la dels sacs], que ahí s'embrutaven molt, s'agarrava molt de pèl. La fàbrica que més admiraven totes les xiques era la seda, allí pareixien totes senyoretes. Jo no aní mai a treballar.

Pep-. On dius que s'agarrava pèl?

Paquita-. En la fàbrica dels sacs. En la seda era més curiosa. Tamé hi havia la fàbrica -que ma mare treballava en ixa fàbrica- dels cucs de seda. Ahí en la Filà. Jo a mon pare sempre [li] deia... jo volia anar a treballar. Mon pare diu: "tu no veus que jo te necessite en casa?" I jo feia: "collins, és que me necessita en casa". I no aní mai. Si no fóra per el meu home no haguera tingut paga. Bueno, estava la no contributiva. Però no l'haguera tingut, no.

Pep-. La tia Trini sí que ha anat.

Paquita-. La tia anà als sacs. La meua germana era més això que jo, molt treballaora era. Treballava a estall i se guanyava de diners... molt treballaora la meua germana. Tinc un germà tamé, que està soltero.

Ja mos ha dit, el de Suïssa.

Viu assoles. Ací teníem una porteta que passàvem a sa casa.

Pep-. Si m'aüelo els posà tots en un rogle [risses]. Ací, ahí i allà.

Paquita-. Ací estem. La meua germana viu en ixe carrer. Una casa hi ha entre mig del meu germà i la meua germana. La meua germana no fa molt que s'ha mort, més jove que jo.

Esta és una zona nova en el poble?

Pep-. Nova...

Bueno, nova d'aquells temps, vull dir del segle XX.

Pep-. Sí, no ho sé exactament. La veritat és que no ho sé. Home, antes ací què hi havia, mamà?

Paquita-. Una casa.

Pep-. Este carrer ha existit de molts anys? Per què teniu la casa esta?

Paquita-. Per què tenim la casa ixa? Perquè li tocà a ma mare en herència.

Pep-. L'heretà ta mare. Pues de principi de segle [XX]. La veritat és que no sé de quan...

Paquita-. Però m'aüelo feu un empastre gran. És que no era aixina la casa, eh. El aüelo la tirà tota a terra.

Pep-. Però Bueno, existia ací una vivienda.

Paquita-. Una casa baixeta, com era la de Teresín que tamé està arreglà. Com era esta. Totes les cases tenien una altura poqueta, una andaneta. I mon pare la tirà a terra, lo que passa que no feu fonaments nous. La tirà a terra i la pujà amunt. I com volia que entrara carro i animal i ficar la tenda, pues tot ho dixà pa la casa [40 min.]. Que s'haguera pogut fer a dos mans. Bé, no me queixe de la vida. He tingut molta obligació des de molt joveneta, però bé. Después me casí amb un home meravellós. Què bo era el papà, veritat, Pepe? Era una bellíssima persona.

Ahí està la foto de la boda.

Ixe d'ahí dalt, sí. Què bo era. Era buenísimo.

Entonces ja treballava pa vosté en la tenda.

Paquita-. No, ell treballà en la fàbrica Nolla, saps a on està? En Meliana. De pisos, no era de pisos?

Pep-. De mosaicos, [Mosaico Nolla](#).

Paquita-. Sí, la seda de l'ajuntament de València es tota de mosaico.

Pep-. Allí estan rehabilitat, en Meliana estan rehabilitant un palau, el Palau Nolla.

Paquita-. L'alcaldeessa que hi havia antes de València era sòcia tamé. Com els diuen a els, als de la fàbrica?

Pep-. Bueno, els aüelos de Rita Barberà crec que eren Nolla.

Això dien, sí.

Pep-. Perquè ella era Rita Barberà Nolla.

Paquita-. Sí, la fàbrica Nolla. El [Marqués del Túria](#), que va ser alcalde de València, ixe home era uno dels que manaven tamé [es refereix a [Tomás Trénor Azcárraga](#), *II marqués del Turia, alcalde de València entre 1955 i 1958*].

Pep-. Antes eren els amos.

Paquita-. Que agarrava a Pepe al braç i allí mos deixaven reixos i el meu Pepe se criava molt grosset i molt bé i l'agarrà al braç i feu: "però vosté què li dóna a d'este xiquet?" [risses]. I jo deia, "pues mama assoles". Bueno, pues lo ensenyà a tots els que estaven per allí. No el coneixies, no el conegueres?

No, no.

Era un home baixet, que va ser alcalde de València. El marqués de Trénor li dien, Don no sé com Trénor [*Don Tomás Trénor Azcárraga*]. Sí.

Pep-. És que no sé com li dien a la persona.

Paquita-. Ara no me'n recorde. Jo sí que el coneixia a d'ixe home, ja ho crec. Era alcalde de València. Feia reixos. Feien reixos en la fàbrica i ell venia a donar-los, se'ls donava als xiquets. Pues hi havia una fotografia que te té a tu al braç, lo que no sé per a on està. Era bona persona ixe home. Pa mi era bona. En la fàbrica se portava bé, amb els treballaors. Feien comedor en la fàbrica. Pagaven, però ja no eixien d'allí. I el papà treballà molts anys allí, eh. Treballaven tres germans allí.

Pep-. Sí, mon pare era de Vinalesa i [*inintel·ligible*] en Meliana, de Vinalesa.

Paquita-. Mira, tot se passa en esta vida.

Pep-. Conta'ls quan ajudares a pintar o a lluir la iglésia de Sant Miquel.

Paquita-. Ah, ahí conste jo! Vaig ser de les fundadores, quan feren la iglésia jo me posí per davant en tot i anàvem a les cases a apuntar, la que volia apuntar-se, pa tindre una mensualitat de diners. Sí. Estava Don Jesús Pla.

Pep-. I después no estava uno que li dien Murgui?

Paquita-. Murgui?

Pep-. Que estava en Mallorca. No sé si era Murgui. Tu te'n recordes quan la iglésia esta no estava lluída, i tu, Lola 'la Zenona' i Maria Albert proposareu fer loteria...

Paquita-. Fer loteria pa lluir la iglésia.

Pep-. I estiguéreu molt de temps.

Paquita-. Molt de temps, ui. Pa lluir-la la iglésia...

Pep-. Hasta que arplegàreu els diners pa que es poguera lluir.

Paquita-. Arplegàrem els diners... jo he lutxat molt per esta iglésia.

Pep-. No era Don Miguel Murgui el retor?

Paquita-. Murgui, sí. Tamé estava, ma que era simpàtic. [Don Jesús Murgui](#). Era xicotet però era... era una meravella. No sé on anà a ser obispo, crec que va ser a Castelló, no? No sé. Quin home més simpàtic **[45 min.]**. A mosatros mos feia: "Ai, les meues micaeles". Venia ahí al Patronato a fer algun això i anàvem mosatros... era molt bona persona. Sa mare dia: "el meu Jesús qualsevol dia vindrà sense cançoncillos, si li'ls demanen els donarà". Era un bon home de veritat. "Mire Don Jesús hem pensar de fer açò o allò o lo atre. -Lo que vosatros vullgau". Era molt bon home Don Jesús Murgui. Don Jesús Pla era bo, però és que era tan sério ixe home... tu el coneixies?

No, no.

Paquita-. Era molt serio [risses]. I a [Don José Gea](#)?

No, no.

Paquita-. Tots han sigut arzobispos de València. Don José Gea era més lançat, era... ixe juava en el trinquet a pilota en pantalonets i allí anaven totes a vore'l al trinquet. I era més echao pa alante. Don José Gea sí. I era bona persona. Però Don Jesús era molt sério.

Entonces vosté ha estat implicada en moltes coses, coses del barri, coses de la ciutat...

Paquita-. Pues sí.

Se la veu valenta, vamos.

Paquita-. Home, m'agrà tot això a mi.

Pep-. La última que feres... no estaves en Sant Francesc, però... En San Francesc no féreu... la última festa que feres. No, mamà? Que estava la dona... com li deien a esta dona?

Paquita-. Filomena. [Filomena Bondia](#) tamé estava.

Home, la nostra amiga.

Pep-. A la que era presidenta com li dien?

Paquita-. Carmen Sancho. Tamé he sigut de la Cofradia de Sant Francesc, que és el meu sant preferit. I Filomena, una que li dien Carmen Sancho...

A Carmen no la coneixem.

Pep-. Carmen Sancho viu?

Paquita-. No. Crec que no.

Pep-. Sí, sí, faltà.

Paquita-. Sí, faltà. Carmen Sancho són pare era guàrdia civil, però era bona persona ella. I era la presidenta de mosatros. Anàvem a les reunions, anàvem allí a casa Filomena. ¡Qué tiempos! Hui ja no se fa res de tot això. L'Acció Catòlica crec que ha desaparegut tamé.

Jo crec que sí.

Paquita-. Ací en Moncà sí. Jo tamé he sigut d'Acció catòlica.

Pep-. Ara hi ha altres associacions, estan els Juniors...

Paquita-. Això és.

(...)

Vosté mos contava abans que per a combregar va ser ja després de guerra.

Paquita-. 12 anys que tenia!

...ja seria una dona.

Paquita-. Mon pare volia que combregara de blanc.

Una dona.

Paquita-. Una dona. Ne combregàrem un fum, no veus que en guerra no se prengué la comunió? I mon pare volia que jo combregara de blanc i tot el protocolo. [Inintel·ligible] uns pits ja que teníem [risses]. Els trages de blanc, imagina't això. Ai.

Després eixirien al Corpus, no? M'imagine...

No me'n recorde jo, de Corpus ja no me'n recorde. Però un trage blanc i nada. Però combregàrem en companyia de tots i n'érem una barbaritat de xiquetes i xiquets.

Clar, quatre anys acumulats.

Vaja. Per cert que es morí un xiquet que havia pres la comunió i anàrem al cementeri i se férem les bates... els trages... tots de roig de la terra. Li dien Pujades a d'eixe xic. Germà de l'home de 'la Torra'.

Pep-. Al final estem tots relacionats.

Moltíssim, i ja veus que és una ciutat gran.

Paquita-. Moncà és molt gran, eh.

És molt gran, però estan relacionats... tot el món se coneix, tot el món és mig família.

Paquita-. Sí, a mi me coneixen tots en Moncà.

Tenint tenda més encara.

Paquita-. Que siguen de Moncà, perquè tamé hi ha molta gent de fora que claro, no té perquè conèixer-te. Jo tamé conec a molta gent en Moncà. Filomena [risses]. Som molt amigues.

Pep-. I tu després de la guerra tornares a escola? **[50 min.]**

Paquita-. Molt poquet, anava de nit.

Pep-. De nit? A on anaves?

Paquita-. A Don Juan.

Pep-. Don Juan qui és?

Paquita-. Tu coneixies a Isabelin? Ixa que es casà en Tales.

Pep-. Que vivia ací al final del carrer?

Paquita-. Sa mare. A sa auelo, que li dien Juan. I a sa mare li dien Isabel.

Pep-. I entonces a on anàveu?

Paquita-. Allí al carrer... com t'ho diré jo...

Pep-. Al de la Corbella?

Paquita-. No, antes d'arribar al de la Corbella. És distint, el de la Corbella ve después. Allí a on vivia sa mare d'Alejandro.

Pep-. És que ells no saben qui és.

Paquita-. Al costat de Don Vicente Farinós.

Pep-. És el carrer que hi ha a on està la sede del Partit Popular i un kebab. El Mercat vell, el mercat antic. Que ahí estava la finca roja, no?

Paquita-. Ahí, en la finca roja.

Pep-. I ahí anàveu a classe amb Don Juan.

Paquita-. Ahí en la casa que fa cantó, que tenia un piso grandíssim i feien escola de vespraeta i anàvem els meus cosins i jo. I més gent. I Don Juan els feia classe als xics i Doña Isabel a les xiques. Que Isabelín, la que era casà en Tales, ixa era filla d'ells. I una que li dien Maruja, no sé si no s'ha mort. Vivia en Massarajos. Araceli tenien de apellido. Mira, la vida és aixina. No me queixe de la vida, l'haguera pogut tindre millor però no me queixe. Perquè en guerra per ser guerra no passàrem fam ni res.

(...)

Pep-. És que antes de les cases les feien... estava... com se diu?

Paquita-. Hi haven dos lloses ací [*senyala terra*]...

Pep-. Però ahí hi havia arena, no?

Paquita-. Sí, d'arena. De terra, pa que no esvarara l'animal. Aixina entrava el carro i no esvarava. Hui no hi han carros, crec que no hi han carros ja.

Pep-. Alguno queda, poquets.

Paquita-. Mosatros anàvem a Cúper. Un matxo més grandot. I la tia i no sé quina més passaven tot el camí resant. Tenien por que caiguera. Ai, què temps aquells. Ma mare feia tomata fregida amb conill i pollastre i anàvem allí a Cúper i allí se menjàvem... estàvem més rato anant i venint que allí. Vaja.

I això quan era, era per alguna festa o...?

Paquita-. Això era els diumenges, en l'estiu... no anàvem molt, anàvem dos o tres vegades a l'any.

I anaven a Cúper perquè hi havia allí...?

Paquita-. Cúper és la platja. La platja de Meliana. Està la de Meliana, està la d'Alboraia... cada ú, igual que els termes ací. Mosatros sempre anàvem a la de Meliana. I allí tiràvem una manta i jo portava la tomata fregida i el pa i nadaven els xiquets. Tu te'n recordes?

Pep-. Això ja era després. Tu estaves contant quan t'anaves amb ta mare.

Paquita-. Ah, bueno, sí.

Pep-. Després mosatros tamé anàvem.

I prenien el bany? Vostés prenien el bany també?

Paquita-. Jo poc [risses].

Per què?

Pep-. Per què no te banyaves, mamà? No t'agradava?

Paquita-. Perquè me donava vergonya, ni teníem banyadors ni res, prenien el bany les dones en sinagües. I a mi... he sigut aixina un poquet exagerà pa ixes coses [risses]. En després anàvem... primer anàvem amb els pares, després anàvem amb amics i cantàvem. Passàvem el viatge cantant. A Serra tamé anàvem en carro. Vaja que sí. Aplegàrem a Serra i se n'anàrem Amparito 'la Cocota' i jo, que havíem quedat en un xic i jo en el papà, i els que mos portaven eren xics, que sa mare del que mos portava feia "l'haca ix perquè va fulana", perquè anava jo, perquè la dona aquella volia arreglar-me a mi el fill. I allò era més animal. Pobre, Déu que l'hasca perdonat. I mos portaven a Serra [55 min.]. 'La Cocota' era en uno que era nebot de la... no el coneixies tu i jo en este i aplegàvem a Serra i fèiem "ara tornarem" i se n'anàvem en els altres [risses]. Què coses, fill.

Pep-. Pobret.

Pobres.

Paquita-. No te lo pierdas, i coincidien en les festes d'Alfara i se'n veníem apressa apressa, s'arreglàvem i se n'anàvem a Alfara i els que havíem anat a Serra estàvem esperant-mos, però mosatros se n'anàrem amb els atres. Sa mare de u d'eixos estava encapritxat en què se casara amb mi, i era més animal, pobret, Déu que l'hasca perdonat. Que la dona una vegada m'agarrà ahí al cantó, la dona, la que se que se casà en ell, i m'agarra i me diu [*posa veu d'estar enfadada*] "això que tinc jo anava pa tu!" I jo dic, "pues no haver-lo agarrat, lo agarrares perquè volgueres que ningú t'obligà. Més docte que era, pobre xic. I era molt treballaor, però a mi no me... ui. A mi m'agradava el meu home. ¡Qué tiempos aquellos! Què ignorància hi hava. Però neta, eh.

Pep-. Bueno, sobretot els hòmens que us portaven el carro i vosatros se n'anàveu. La ignorància dels del carro.

Paquita-. Anàvem en l'haca... Ui. Sa mare estava empenyà en què em casara amb ell. Jo no m'haguera cassat mai en la vida. I mon pare, el àüelo, feia "pues xica, té un trosset". I jo dic "i jo pa que vull el trosset?" De terra. Pa què vull el trosset de terra? Jo volia al meu home. A mon pare no li venia massa bé, però jo... perquè vaig vore un home... un home, en totes les coses. Mai me va faltar al respecte ni... i als fills igual. Era una bona persona. Molt treballaor era. A vegaes feia dos jornals, i tat, Pepe? Sí que és veritat que no treballava aixina... a vegaes estava de vigilant o... què feia el papà més? Contant taulellets...

Pep-. Bueno, estigué en tots els puestos. Tamé estava mal pel rotllo de la pols...

Paquita-. Sí, en el molí.

Pep-. On trituraven...

Paquita-. Que trituraven la pedra. Ne caigueren molts mals.

Pep-. Tingué... la enfermetat esta dels miners. Silicosis.

Paquita-. Silicosis. Però ell tenia un amic que era retor, tu te'n recordes del retor? Que el posà en bon puesto en acabant.

Pep-. Después es posà de porter. Depués estava portant la maquineta...

Paquita-. Portava una maquineta. Era molt treballaor. Mon pare quan el coneguí a d'ell ja se'n deslligué de les garrofes. Perquè anàvem a plegar garrofes, però quan jo comencí a festejar ja anava ell i les abatollava ell. Abatollar-les saps lo que és?

Sí, clar. Tombar-les. Ja ho crec.

Paquita-. Pues ja anava el papà. Mosatros ja no anàrem més al secà, que teníem allí 23 fanecaes. Però no és meua tota, és dels meus germans i meu. Però hi han molts altos i bajos, no és un secà recte. Hi ha un clot molt gran que allí hi havia una vinyeta... Hi haven els forns de calç que encà està allí el ruedo.

I tenien garroferes allí.

Paquita-. Moltes. Collíem moltes garrofes, veritat Pepe?

Pep-. Sí, s'arplegaven molts sacs. I les guardàvem allí...

Paquita-. Sí, és que mon pare ho llaurava, llaurava tots els anys. Si plovia pues se plegaven garrofes, sí. Garrofes ja no les pleguem. Ma que ne plegàvem! Les veníem ací.

Ah, què bé. Venien garrofes també.

Paquita-. Sí, del secà les veníem ací, que eren molts animals molars que menjaven garrofes, i les veníem ací.

Clar, si tenien de tot entonces...

Paquita-. Sí, no patírem, no. Igual teníem unes fanecaes de terra baix a l'horta. Tamé que feia quereguilles l'auelo, que jo les tallava pa llavor. Sabeu com se tallen?

Sí, jo n'he fet també, jo sóc de zona llauraora també.

Paquita-. En els ulls [60 min.]. Només hi haven... què, dos fanecaes vritat a l'horta? I el secà més. I ma mare ho tenia a l'atra part del barranc ahí en Seminari. El cementeri d'Alfara, allí a l'atra part del barranc, allí se diu 'El Magro'. El Magro. Allí tenia l'abuela lo menos 7 fanecaes i 7 el tio José Maria i 7 el tio Tonet. De taronja roja. Però gelava molt i ho veneren.

(...)

Pep-. Hi ha de tot, mamà. Vull dir, estàs tu 'de Masso' i 'Oli' no és vergonyós.

Paquita-. A mi me coneixen per Paquita 'la de Masso' o Paquita 'la de l'Oli', a mi em coneix tota Moncà i a la meua germana igual. Al meu germà més per Masso. Mon pare era Masso. I en

canvi a Batistet no li digueren mai Masso. Un cosí germà meu. El primer alcalde quan s'acabà la guerra. Ja s'ha mort. Era tamé molt bona persona. Molt despregut de lo d'ell. Ho donava tot.

Pep-. Quan de temps estigué, te'n recordes?

Paquita-. Prou de temps estigué, no me'n recorde exactament. Me'n recorde quan se casà que sa mare mos feu xocolatet a tots els cosins d'ell. Se casà de nit, a les 5 del matí. Se casaven a les 5 del matí antes.

Pep-. De la vesprà no, del matí?

Paquita-. Del matí, del matí. És que dien que estaven de dol. A son pare és que el mataren en guerra.

Clar, en temes de dol sí, era habitual.

Paquita-. I ell era alcalde entonces. Quan s'acabà la guerra el primer alcalde. Morí jove tamé, vritat?

Pep-. Pues la veritat és que no sé quants anys tenia.

Paquita-. Sí, era molt saludaor, donava lo que era d'ell i lo que no era, tot. Era aixina

(...)

Paquita-. Va una diferència... a mi m'ha tocat viure les dos parts i hi ha una diferència grandíssima. D'aquells temps a ara, i cotxe... abans devia d'haver ací què, dos cotxes: uno el metge d'Alfara i uno del Vicent Trenco. Ja no hi haven més en Moncà de cotxes.